

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.2 การปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน อายุของบิดา อายุของมารดา รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา เพศของบุตร และลักษณะครอบครัว กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

4.1.5 ตัวแปรที่สามารถทำนายการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาและครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นครอบครัวที่มีบุตรคนแรกอายุระหว่าง 12-16 ปี จำนวน 195 ครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า บิดาของครอบครัวตัวอย่าง มีอายุระหว่าง 31-65 ปี ร้อยละ 75.4 มีอายุน้อยกว่า 45 ปี มารดาของครอบครัวตัวอย่าง มีอายุระหว่าง 29-58 ปี ร้อยละ 93.8 มีอายุน้อยกว่า 45 ปี ในเรื่องการศึกษาของบิดาและมารดาพบว่า ร้อยละ 74.3 มีความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ในกลุ่มบิดา ร้อยละ 77.3 มีความรู้ต่ำกว่าปริญญาตรีในกลุ่มมารดา ในด้านอาชีพพบว่าในกลุ่มของบิดาสส่วนใหญ่ร้อยละ 43.6 มีอาชีพรับราชการ และรองลงมาคืออาชีพ ค้าขายและรับจ้าง ร้อยละ 21.5 และ 22.0 ตามลำดับ อาชีพของมารดาพบว่าส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขายและรับราชการ คือร้อยละ 26.7 และ 25.1 ตามลำดับ สถานภาพสมรส พบว่าส่วนใหญ่จะอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 92.9 ส่วนด้านสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา พบว่าส่วนใหญ่จะมีสัมพันธภาพดี ร้อยละ 95.4 และในเรื่องรายได้ของครอบครัวนั้น ร้อยละ 26.7 มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 21 มีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ลักษณะครอบครัวจากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 60.5 เป็นครอบครัวเดี่ยว ด้านจำนวนบุตรพบว่า ร้อยละ 55.9 มีบุตร 2 คน และเพศของบุตรพบว่า ร้อยละ 52.3 เป็นบุตรเพศชาย ดังแสดง

รายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครอบครัว

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว		
อายุ (ปี) บิดา		
< 45 ปี	147	75.3
46-65 ปี	48	24.6
mean (S.D.)	-	- 41.9 (5.7)
อายุ (ปี) มารดา		
< 45 ปี	183	93.8
46-65 ปี	12	6.2
mean (S.D.)	-	- 38.1 (4.6)
อายุ (ปี) บุตรวัยรุ่น		
12 ปี	10	5.1
13 ปี	41	25.1
14 ปี	68	34.9
15 ปี	56	28.7
16 ปี	12	6.2
mean (S.D.)	-	- 14.0 (3.7)
ระดับการศึกษาบิดา		
น้อยกว่าระดับปริญญาตรี	145	74.3
มากกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี	50	25.7
ระดับการศึกษา มารดา		
น้อยกว่าระดับปริญญาตรี	151	77.3
มากกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี	44	22.7

ตารางที่ 1 ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครอบครัว (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ (บิดา)		
รับราชการ	85	43.6
ค้าขาย	42	21.5
รับจ้าง	41	21.0
พ่อบ้าน	9	4.7
รัฐวิสาหกิจ	7	3.6
อื่น ๆ	7	3.6
เกษตรกรรม	4	2.0
อาชีพ (มารดา)		
ค้าขาย	52	26.7
รับราชการ	49	25.1
แม่บ้าน	46	23.6
รับจ้าง	30	15.4
เกษตรกรรม	12	6.2
อื่น ๆ	4	2.1
รัฐวิสาหกิจ	2	1.0
สถานภาพสมรส		
อยู่ด้วยกัน	191	92.9
ไม่ได้อยู่ด้วยกัน	4	2.1
รายได้ของครอบครัว/เดือน (บาท)		
< 5,000	29	14.9
5,001-10,000	52	26.7
10,001-15,000	21	10.8
15,001-20,000	21	10.8
10,001-25,000	14	7.1
25,001-30,000	17	8.7

ตารางที่ 1 ค่าสถิติของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครอบครัว (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
30,000 ขึ้นไป	41	21.0
สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา		
สัมพันธภาพดี	186	95.4
สัมพันธภาพไม่ดี	9	4.6
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	119	61.0
ครอบครัวขยาย	76	39.0
จำนวนบุตร (คน)		
1	32	16.4
2	109	55.9
> 3	54	27.7
เพศของบุตรคนแรก		
ชาย	102	52.3
หญิง	93	47.7

4.1.2 การปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจต่ำสุด 135 คะแนน สูงสุด 265 คะแนน และค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จะตกอยู่ระหว่าง 206.8 ถึง 214.2 คะแนน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ช่วงคะแนน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 95% CI ของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นรวมทุกด้าน

คะแนน	
ช่วงคะแนน	
แบบวัด	68 - 272
ครอบครัวตัวอย่าง	135 - 265
คะแนนเฉลี่ย (S.D.)	210.5 (26.6)
95% CI ของคะแนนเฉลี่ย	206.8, 214.2

ตารางที่ 3 คะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น พบว่าด้านที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ด้านถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศศึกษา พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ย 35.2 (S.D. = 9.2) จากคะแนนเต็ม 52 คะแนน ค่า 95% CI อยู่ระหว่าง 34.0 ถึง 36.4 คะแนน และด้านส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่น รับผิดชอบตนเองและกิจกรรมในครอบครัวเพิ่มขึ้น พบว่าเป็นด้านที่ได้คะแนนสูงสุด พบว่า ได้คะแนนเฉลี่ย 19.6 (S.D. = 3.1) จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน ค่า 95% CI อยู่ระหว่าง 19.2 ถึง 20.0 คะแนน

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า 95% CI ของคะแนนการปฏิบัติ-
พัฒนาการของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นแต่ละด้าน

การปฏิบัติพัฒนาการ	การปฏิบัติพัฒนาการของบิดามารดา ระยะครอบครัวมี บุตรวัยรุ่น		
	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย(S.D.)	95% CI ของ คะแนนเฉลี่ย การปฏิบัติพัฒนาการ
- การคงไว้ซึ่งการสื่อสารและสัมพันธ์ภาพ ในครอบครัว	28	21.1(2.8)	20.7, 21.5
- ด้านการอบรมบ่มอบาที่ เหมาะสมในสังคม	44	35.9(4.3)	35.4, 36.6
- ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา	52	35.2(9.2)	34.0, 36.4
- ส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นรับผิดชอบตนเอง และกิจกรรมในครอบครัวเพิ่มขึ้น	24	19.6(3.1)	19.2, 20.0
- แสดงความรักเอาใจใส่	32	24.2(4.7)	23.5, 24.9
- ถ่ายทอดปรัชญาการดำเนินชีวิต และ จริยธรรมแก่บุตร	28	22.6(3.9)	22.1, 23.1
- จัดสรรด้านการเงิน	28	21.9(3.5)	21.4, 22.4
- สนับสนุนด้านการศึกษาเล่าเรียน	36	29.6(5.0)	28.9, 30.3
การปฏิบัติพัฒนาการของบิดามารดา (รวม)	272	210.5(26.6)	206.8, 214.2

4.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน อายุของบิดา อายุของมารดา รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร กับการปฏิบัติภารกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น วัดด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) แสดงไว้ในตารางที่ 4

จากตารางพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ตัว มีความสัมพันธ์กับคะแนนการปฏิบัติภารกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น และ ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง อายุของบิดา อายุของมารดา รายได้ของครอบครัว จำนวนบุตร กับการปฏิบัติภารกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

ตัวแปร	การปฏิบัติภารกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น
อายุของบิดา	0.02
อายุของมารดา	0.12
รายได้ของครอบครัว	0.18
จำนวนบุตร	-0.15

4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้าน ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา เพศของบุตร ลักษณะครอบครัว กับคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของการปฏิบัติพัฒนกิจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในปัจจัย ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา และอาชีพของมารดา ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น และค่า t-test จำแนกตามปัจจัยบางประการ

ปัจจัยบางประการ	ค่าเฉลี่ย (S.D.)
ระดับการศึกษาของบิดา	
ครอบครัวที่บิดาระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี	208.0 (27.2)
ครอบครัวที่บิดาระดับการศึกษามากกว่าหรือ เท่าปริญญาตรี	218.4 (22.8)
t-test	-2.75*
ระดับการศึกษาของมารดา	
ครอบครัวที่มารดาระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี	209.1 (25.9)
ครอบครัวที่มารดาระดับการศึกษามากกว่าหรือ เท่าปริญญาตรี	215.5 (28.3)
t-test	-1.3
อาชีพของบิดา	
ครอบครัวที่บิดามีอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม รับจ้าง	205.9 (23.9)
ครอบครัวที่บิดามีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ	215.9 (28.8)
t-test	-2.7*
อาชีพของมารดา	
ครอบครัวที่มารดามีอาชีพค้าขาย เกษตรกรรม รับจ้าง	206.9 (26.9)
ครอบครัวที่มารดามีอาชีพรับราชการและรัฐวิสาหกิจ	221.3 (22.3)
t-test	-3.4*
สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา	
ครอบครัวที่บิดามารดามีสัมพันธภาพดี	215.4 (21.7)
ครอบครัวที่บิดามารดามีสัมพันธภาพไม่ดี	210.4 (26.7)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะ
ครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น และค่า t-test จำแนกตามปัจจัยบางประการ (ต่อ)

ปัจจัยบางประการ	ค่าเฉลี่ย (S.D.)
t-test	- .56
เพศของบุตรคนแรก	
ครอบครัวที่มีบุตรเพศหญิง	213.9 (26.5)
ครอบครัวที่มีบุตรเพศชาย	207.7 (26.3)
t-test	1.63
ลักษณะครอบครัว	
ครอบครัวเดี่ยว	210.1 (2.5)
ครอบครัวขยาย	210.9 (2.9)
t-test	- .22

*P < 0.05

4.1.5 ตัวแปรที่สามารถทำนายการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาและครอบครัวมีบุตร วัยรุ่น

ผลการวิเคราะห์โดย Univariate พบว่า ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดาและอาชีพของมารดา มีความสัมพันธ์กับคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) จึงนำปัจจัยทั้งสามมาสร้างสมการถดถอยเพื่อทำนายคะแนนการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น และพบว่า อาชีพของมารดาสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้เพียงร้อยละ 5.5 ส่วนตัวแปรอื่น ๆ เมื่อนำมาพิจารณาพบว่า ไม่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยตัวแปรตามคือ การปฏิบัติพัฒนกิจของ บิดามารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

ตัวแปร	R	R ²	b	beta	T	Sig T
อาชีพของมารดา	0.24	0.06	14.33	0.24	3.39	0.0009
Constant			192.62			

4.2 การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาถึงตัวแปรที่สามารถทำนาย การปฏิบัติของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น พบว่า ตัวแปรด้านอาชีพของมารดา เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายได้ดีที่สุด อธิบายได้ว่า โดยทั่วไปลักษณะของครอบครัวไทย พบว่า มารดาจะเป็นผู้ใกล้ชิดกับบุตรและ เป็นผู้ให้ความรัก ความอบอุ่นให้กับบุตรมากเป็นพิเศษ เพราะ ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านในขณะที่บิดามีบทบาทเป็นผู้นำครอบครัว และหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว มักจะมีอิทธิพลเป็นแบบอย่างให้กับบุตรมากกว่า ดังนั้นมารดาจึง เป็นผู้ใกล้ชิดกับบุตรมากที่สุด เข้าใจความต้องการ ได้เรียนรู้พัฒนาการของบุตร ตลอด

จากผลการศึกษาซึ่งพบว่า อายุของบิดา อายุของมารดา ระดับการศึกษาของมารดา สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา รายได้ของครอบครัว ลักษณะของครอบครัว จำนวนบุตร เพศของบุตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดา มารดาระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น สำหรับอายุของบิดาและมารดาจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้อายุใกล้เคียงกัน ซึ่งส่วนใหญ่พบว่า ร้อยละ 75.4 มีอายุน้อยกว่า 45 ปี ในกลุ่มบิดา และร้อยละ 98.8 มีอายุน้อยกว่า 45 ปีในมารดา จึงอาจส่งผลให้การปฏิบัติพัฒนกิจไม่แตกต่างกัน ทั้งในกลุ่มของบิดาและมารดา อธิบายได้ว่า บิดามารดาที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรมากที่สุด และจะพบว่าในระยะนี้บิดามารดาส่วนใหญ่สามารถประกอบอาชีพ และปฏิบัติบทบาทหน้าที่ได้ตามความรับผิดชอบที่ตนเองเป็นอยู่ จึงไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจในครอบครัว และยังพบว่าในวัยนี้สามารถที่จะมี กิจกรรมในสังคม

รวมถึงมีกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อรักษาสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งจะมีผลทำให้ บิดามารดาและบุตรวัยรุ่น สามารถปรับตัวต่อเหตุการณ์หรือภาวะแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม จึง ส่งผลให้การปฏิบัติพัฒนกิจไม่แตกต่างกัน (เชียรศรี, 2527) แต่ถ้าบิดามารดาที่มีอายุเข้าสู่ วัยกลางคน จะพบว่าการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นจะน้อยลง เนื่อง จากในระยะนี้บิดามารดากำลังเผชิญภาวะวิกฤต รวมถึงบุตรวัยรุ่นที่กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตกับ การปรับตัวต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อทั้งสองวัยต่างกำลังเผชิญภาวะวิกฤต ต้องมาอยู่ร่วมกัน อาจจะ ประสบปัญหากับความขัดแย้งแน่นอน (ศรีเรือน, 2534)

ส่วนในเรื่องอาชีพของบิดามารดาพบว่า มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ อรุณศรี (2514) ที่ได้ศึกษาภูมิ หลังของ เด็กที่มีปัญหาและ ไม่มีปัญหาในชั้นประถมศึกษาตอนปลายพบว่า ปัจจัยภูมิหลังของครอบครัว เกี่ยวกับอาชีพของบิดามารดา ซึ่งพบว่าบิดามารดาของเด็กที่มีปัญหาจะมีอาชีพรับจ้าง เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งต้องใช้ทั้งเวลาและแรงงาน เป็นเหตุให้บิดามารดามีความ เหน็ดเหนื่อย หรือมีอาการเหนื่อยเมื่อย ไม่มีเวลาใกล้ชิดกับบุตรวัยรุ่น บางครั้งเด็กได้รับการดูแลเอา ใจใส่น้อยลง จึงมีผลทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นบมด้อย แล้วแสดงปัญหาของตนเองออกมาได้ เนื่องจากประ เด็นนี้ยัง ไม่มีการรายงานผลที่ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดามารดา กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ส่วนใหญ่จะศึกษาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเด็กวัยรุ่นมากกว่า การปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา

จำนวนบุตร พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตร วัยรุ่น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้แตกต่างจากการศึกษาของ เพ็ญศรี (2531) ที่พบว่า จำนวนบุตร มาก การปฏิบัติบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยเรียนของพ่อแม่เลาลง และการศึกษาของ วัลภา (2526) ที่พบว่า มารดาที่มีจำนวนบุตรน้อย (1-3 คน) มีการปฏิบัติเลี้ยงดูวัยเด็กตอนต้น ดีกว่ามารดาที่มีจำนวนบุตรมาก ซึ่งจำนวนบุตรจะบ่งบอกถึง ภาระรับผิดชอบของบิดามารดา ถ้า ครอบครัวใหญ่บิดามารดาต้องรับผิดชอบมากโอกาสที่จะ เครียดและถูกกดดันจากการดำเนินชีวิตมี มากกว่า ซึ่งน่าจะมีผลต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วย การมีพี่น้องมาก คุณภาพการเลี้ยงดูย่อมบกพร่องไป แต่การศึกษาครั้งนี้พบว่า จำนวนบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา อาจ เนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ร้อยละ 72.3 จะมีบุตร 2 คน และร้อยละ 27.3 จะมีบุตร 3 คน จึงอาจมีผลถึงการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่นได้

จากการศึกษา พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดา มารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ อรุณศรี, 2514 (อ้างใน โกสุม, 2532) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อปัญหาการเรียนของเด็กนักเรียน พบว่า ฐานะ เศรษฐกิจ

และสังคม มีส่วนสำคัญต่อผลการเรียนของเด็กนักเรียนมาก โดยเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะ เศรษฐกิจและสังคมต่ำมักขาดประสบการณ์ต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้เด็กเกิดปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนได้ แต่จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัวกับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดาในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น อาจเนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ รายได้ของครอบครัวตัวอย่างส่วนใหญ่จะสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบรายได้ต่อครอบครัวของประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ 3,500 บาท/เดือน(สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2536) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ร้อยละ 85.1 มีรายได้มากกว่า 5,000 บาท จึงอาจส่งผลให้รายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น

สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาในครอบครัวระยะมีบุตรวัยรุ่นนี้จะ เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตรวัยรุ่น ถ้าบิดามารดาหาเวลาที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันทั้งครอบครัว ก็จะเป็นแบบอย่างสำหรับบุตรวัยรุ่น ในเรื่องการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ และเป็นแบบอย่างสำหรับการสร้างครอบครัวใหม่ ดังนั้นวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีความสุข บิดามารดามีความรักใคร่สนิทสนมกัน มีความห่วงใยบุตร และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร เด็กวัยรุ่นจะมีบุคลิกที่สุภาพอ่อนโยน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ในทางตรงข้ามถ้าครอบครัวที่ไม่มีความสุขบิดามารดาทะเลาะกันเสมอ บุตรวัยรุ่นจะมีบุคลิกที่ก้าวร้าว พุดจาหยาบคายชอบทะเลาะวิวาท (Scafer and Kundton, 1970) แต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ตัวแปรสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติพัฒนกิจ ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างนี้มีบิดามารดาที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีสูงมากถึงร้อยละ 95 และสัมพันธ์ภาพที่ไม่ดีร้อยละ 5 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจขาดความน่าเชื่อถืออันเนื่องมาจากการวัดปัจจัยนี้โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมืออาจจะ ไม่เหมาะสม

ลักษณะของครอบครัวพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในการปฏิบัติพัฒนกิจ ซึ่งประเด็นนี้ยังไม่มีการรายงานผลถึงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน มีเพียงนักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของปัจจัยนี้ว่าลักษณะของครอบครัวที่แตกต่างกัน จะทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาแตกต่างกัน ซึ่งสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดาจะมีผลต่อความอบอุ่นทางจิตใจแก่บุตรวัยรุ่น ทำให้บุตรมีที่ปรึกษาและแก้ปัญหาได้ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนี้ต่อไป

เพศของบุตร จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ไม่พบความแตกต่างในการปฏิบัติของบิดามารดา ระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น สอดคล้องกับการศึกษาของทัศนีย์ (2531) พบว่า ความขัดแย้งของบิดามารดากับบุตรเพศหญิงและชายไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่า จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน บิดามารดาต้องการที่จะให้บุตรสาวมีการศึกษาสูงขึ้น มีการงานอาชีพ และสถานภาพทัดเทียมกับบุตรวัยรุ่นชาย ดังนั้นความเคร่งครัดเกี่ยวกับการอบรมสั่งสอนน้อยลง เด็กหญิงมีอิสระในการ

ศึกษาต่อ การเลือกอาชีพ การคบเพื่อนต่างเพศ ออกนอกบ้าน ทำงานนอกบ้าน มีการแสดงออกซึ่งความสามารถเท่าเทียมกับเพศชาย จึงมีผลทำให้ความขัดแย้งของเด็กวัยรุ่นหญิงและชายไม่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้ยัง ไม่มีการรายงานผลถึงความสัมพันธ์อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนี้ต่อไป